

Lublin, 22.12.2020 r.

dr hab. Jadwiga Kozłowska-Doda
Katedra Językoznawstwa Słowiańskiego
Instytut Neofilologii
Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Pl. M. Curie-Skłodowskiej 4A
20-031 Lublin

Recenzja

osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych

dr Anny Żebrowskiej

ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych
w dyscyplinie językoznawstwo

wykonana na zlecenie Rady Doskonałości Naukowej z dnia 28 września 2020 r. oraz
Rady Naukowej Dyscyplin Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama
Mickiewicza w Poznaniu z dnia 22 października 2020 r.

1. Najważniejsze fakty z życiorysu zawodowego Habilitantki

Tytuł magistra filologii rosyjsko-ukraińskiej Pani Anna Żebrowska uzyskała w 2004 r. na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza na podstawie pracy magisterskiej *Wiergilijewskaja tradicija w slawianskich literaturach XVIII–XIX stuletij (na materiale ukraińskiej i bieloruskiej trawestacji „Eneidy”)* (promotor: dr hab. Wołodymir Wasylenko, prof. UAM, recenzent: prof. dr hab. Halina Chałacińska), otrzymując dwie specjalności: literaturoznawczą i pedagogiczną.

Później, w latach 2004–2008, była związana z Instytutem Filologii Rosyjskiej UAM jako jego doktorantka. Tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa mgr Anna Żebrowska uzyskała w 2008 r. na podstawie rozprawy doktorskiej nt. *Rol i miasto międzykulturowych aspektów w prepodawaniu rosyjskiego języka na rosyjskiej filologii*. Promotorem pracy był prof. dr hab. Antoni Markunas, a recenzentami w przewodzie doktorskim byli prof. dr hab. Tatiana Pleshkova i prof. dr hab. Henryk Łatyszew. Tytuł doktora został nadany uchwałą Rady Wydziału Neofilologii UAM. Na podstawie dysertacji doktorskiej w 2010 r.

ukazała się pierwsza monografia dr A. Żebrowskiej, do druku opracowanie opiniował dr hab. Krzysztof Kusal, prof. UWr.

Od 2008 r. do chwili obecnej pracuje w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej UAM na stanowisku adiunkta. Równocześnie okresowo była zatrudniona jako lektor języka rosyjskiego w Wyższej Szkole Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu (2008–2011) oraz jako lektor tegoż języka uczestniczyła w projekcie „Język obcy i komputer – odzyskane szanse!” (pełniła funkcję wykonawcy), współfinansowanym przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

2.1. Ocena osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o tytuł doktora habilitowanego dr Anna Żebrowska przedstawia monografię pt. *Komarowszczyzna. Język pogranicza białorusko-polsko-litewskiego*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2019; recenzenci wydawniczy: dr hab. Nina Barszczewska, prof. UW oraz dr hab. Ewa Golachowska, prof. IS PAN. Jest to opracowanie obszerne, liczące 320 s. Autorka nie korzystała z kwestionariusza, nagrywała swobodne wywiady z rozmówcami. Habilitantka znakomicie poradziła sobie w wieloletnich badaniach terenowych, uzyskując bogaty tematycznie materiał gwarowy. Podstawą materiałową książki stanowią rozmowy z ponad 100 osobami z 17 miejscowości (ok. 150 godzin nagrań).

Dr Żebrowska wytyczyła sobie za zadanie zbadanie wielojęzyczności ok. Komarowa w rejonie miadziolskim obwodu mińskiego na Białorusi. Nie jest to jedyny cel opracowania, ponieważ Habilitantka opisuje nie tylko język polsko-białorusko-litewskiego pogranicza, jak formułuje w tytule monografii, ale także świadomość narodową miejscowych mieszkańców oraz losy społeczności. Autorka nie ogranicza się najstarszą generacją, jak często jest w podobnych pracach, pokazuje jednocześnie bardzo cenne różnice pokoleniowe.

Recenzowana monografia stanowi podsumowanie prac samej Autorki oraz wybranych badaczy na temat zróżnicowania społecznego, językowego, kulturowego oraz historycznego opisywanego pogranicza. Anna Żebrowska charakteryzuje miejscową społeczność, która nigdy nie zmieniła miejsca zamieszkania, ale ciągle podlegała zmianom i wpływom politycznym, administracyjnym, ideologicznym, które odbijały znaczące znamię zarówno na świadomości tych ludzi, jak i na ich stosunku do poszczególnych języków oraz wyborze języka komunikacji. Autorka podkreśla otwartość ludzi na terenach przenikania się kultur i języków na „inność” oraz traktowanie „inności” na terenie badań jako czegoś zwyczajnego.

Celem monografii jest opis języka prymarnego miejscowych mieszkańców, tj. mówienia w gwarze białoruskiej. Anna Żebrowska charakteryzuje użycie tej odmiany językowej w poszczególnych sytuacjach komunikacyjnych oraz opisuje wartościowanie swego mówienia przez użytkowników.

Autorka sięga po metodę socjolingwistyczną, która pomoże czytelnikowi zrozumieć stosunek miejscowej ludności do poszczególnych języków oraz wybór języka w konkretnej sytuacji komunikacyjnej, zwraca uwagę na wiek, pochodzenie, stan społeczny, wykształcenie, wyznanie, tożsamość narodowa, doświadczenia nosicieli gwary, a także na zmiany granic państwowych oraz przynależność państwowa regionu. Dr Anna Żebrowska chce pokazać świat swoich rozmówców przez pryzmat ich własnych wypowiedzi. Badanie na podstawie obserwacji uczestniczącej wykorzystuje m.in. za: Justyną Straczuk, Elżbietą Smułkową, Anną Zielińską, Ewą Golachowską.

Książka ma układ dwuczęściowy. Druga część, zatytułowana *Komarowszczyzna w oczach mieszkańców*, stanowi wybór relacji autobiograficznych, pierwszą zaś – opis historii, zróżnicowania narodowościowego terenu oraz języków występujących w komunikacji ustnej w różnym czasie. W części pierwszej pod nazwą *Komarowszczyzna w aspekcie historyczno-kulturowo-językowym* cenne wydają się różne spojrzenia z punktu widzenia historiografii białoruskiej (wcześniej radzieckiej) oraz polskiej na poszczególne wydarzenia historyczne. Kontynuuje temat historii regionu opis rozwoju szkolnictwa podstawowego i średniego. Podczas badań nie zarejestrowano negatywnych nastrojów ludności w stosunku do zmiany języka nauczania z białoruskiego na polski w latach 20. XX w., co świadczy o wysokim wówczas prestiżu polszczyzny. Po II wojnie światowej język wykładowy zmieniono na białoruski/rosyjski, po czym szkoły białoruskojęzyczne stopniowo likwidowano. Informacja o dostosowaniu się ludności do decyzji urzędników wydaje się niewystarczająca, brakuje tu wypowiedzi mieszkańców ujawniających stosunek ludności do tego typu działań.

Już wstępne fragmenty książki pokazują, że Autorka ma satysfakcjonującą wiedzę w zakresie rozwoju dialektologii białoruskiej w kraju i za granicą, słusznie przedstawia poszczególne osiągnięcia zarówno białoruskich, jak i zagranicznych badaczy. Wprowadziłabym jednak pewne komentarze do poszczególnych opisów. Autorka zauważa, że współczesny białoruski język ogólny wiele zawdzięcza dialektom, ponieważ uformował się „na ich podstawie, poczynając od XVIII wieku” (s. 22). Warto byłoby tu dodać, że istnieje także koncepcja o nieprzerwanym rozwoju języka białoruskiego, sformułowana w pracach m.in. Joanny Getki. Rubena Awanesowa Autorka charakteryzuje jako białoruskiego uczonego, tymczasem jako badacz dialektów białoruskich był związany z Moskiewskim Uniwersytetem

Państwowym. Szkoda, że zbyt fragmentarycznie zostały wspomniane prace Hienadzia Cychuna, który wiele uwagi poświęcił kontaktom językowym, zarówno na terenie Słowiańszczyzny w ogóle, jak i na pograniczu polsko-białorusko-litewskim (oprócz przywołanego zbioru artykułów z 2018 r., wcześniej w 2012 r. wydano: Генадзь Цыхун, *Выбраныя працы: беларусістыка, славістыка, арэальная лінгвістыка*, Мінск 2012). Skoro wybranym pracom E. Smułkowej poświęcono tak wiele miejsca, wraz z przywołaniem poszczególnych recenzji, to te wydania również zasługują na więcej uwagi, chociażby po to, by pokazać pewne różnice metodologiczne.

Kluczowym terminem monografii jest określenie *język pogranicza białorusko-polsko-litewskiego*, który obok innych terminów i pojęć nie został szczegółowo objaśniony (s. 17–21). Interpretacja określenia jest rozproszona w opracowaniu, a dobrze byłoby te informacje zebrać w jednym miejscu. Jako synonimu używa Autorka określenia *mowa Komarowszczyzny*, zapewne nawiązując do koncepcji *mowy pogranicza* Elżbiety Smułkowej i zespołu (*Słownictwo dwujęzycznych mieszkańców rejonu (Słownik Braśławski)*, Warszawa, 2009 oraz *Braśławszczyzna. Pamięć i współczesność*, Warszawa 2011), przejętej później przez Annę Zielińską (w opracowaniu *Mowa pogranicza. Studium o językach i tożsamościach w regionie lubuskim*, Warszawa 2013). Jest to podobne przesunięcie terminologiczne, jak zastąpienie dokonane przez Justynę Straczk określenia *wielokulturowości* przez *kulturę pogranicza*, rozumiane jako „swoisty układ kulturowy, zespół cech różnego pochodzenia, które wspólnie zebrane stanowią funkcjonalną całość” (J. Straczk, *Cmentarz i stół. Pogranicze prawosławno-katolickie w Polsce i na Białorusi*, Wrocław 2006, s. 30). Autorka nie rezygnuje jednak z pojęcia *wielojęzyczności* na rzecz *mowy*, jak A. Zielińska, nie unika wieloznacznego terminu *język* na rzecz *mówienia*, *parole* (pisały o tym m.in. E. Smułkowa i A. Zielińska), np. A. Żebrowska pisze, jak następuje: „swobodnie operują językiem polskim” (s. 68), „język polski, który dzisiaj można spotkać jedynie w wymuszonych sytuacjach komunikacyjnych, jak na przykład rozmowa z gośćmi lub księżmi z Polski” (s. 74–75), „symboliczną naturę ma również język polski – kolejny system językowy istniejący w Komarowszczyźnie” (s. 82) itd., tymczasem cytowana A. Zielińska konsekwentnie opisuje mówienie po polsku itd.

Dr Anna Żebrowska pisze o „ściślejszej korelacji” języka z tożsamością wspólnoty komunikatywnej (s. 13) i często tak jest. Naukowcy białoruscy, rosyjscy i niemieccy, określając tożsamość narodową, na pierwszym miejscu stawiają wyznacznik językowy. Wielu polskich historyków, np. Dariusz Tarasiuk, zwraca jednak uwagę na poparcie ludności dla konkretnego ruchu narodowego: „język białoruski, (...) najczęściej nie wiązał się z ich poparciem dla białoruskości, a w wielu wypadkach był nawet połączony z wrogością wobec ruchu

białoruskiego” (D. Tarasiuk, *Między nadzieją a niepokojem. Działalność społeczno-kulturalna i polityczna Polaków na wschodniej Białorusi w latach 1905–1918*, Lublin, 2007, s. 15). Na Białorusi także dzisiaj zarówno w środowisku Białorusinów, jak i Polaków język narodowy pełni często funkcję symboliczną, nie będąc środkiem komunikacji, warto o tym wspomnieć.

Najważniejszą częścią książki, jak sama Autorka podkreśla, jest ostatni rozdział pierwszej części monografii pt. *Mowa Komarowszczyzny w świetle badań dialektologicznych*, w którym dr A. Żebrowska umiejscowiła gwarę mieszkańców ok. Komarowa na mapie dialektów białoruskich oraz opisała wybrane aspekty poszczególnych podsystemów (fonologicznego, morfologicznego, składniowego i słownictwa). Trzeba podkreślić, iż jest to pierwsze tak szczegółowe opracowanie gwar miadziolskich, w czym jest ogromna zasługa Habilitantki. Więcej tego, nie jest to opracowanie wyłącznie dialektologiczne, ale także socjolingwistyczne, zawierające bogatą dokumentację materiałową, ujawniającą sposób myślenia i świat wartości mieszkańców.

W zakończeniu tej części Autorka stwierdza „konwergentny” charakter gwary (s. 192–193, pisze też o tym na s. 96–97). Ta konkluzja stanowi pewną sprzeczność z wcześniejszymi stwierdzeniami dotyczącymi tzw. *trasianki*, mianowicie: „Celowo unikam określenia *trasianka* (miejski nienormalizowany język potoczny będący mieszaniną języka białoruskiego i rosyjskiego zarówno pod względem fonetyczno-gramatycznym, jak i leksykalnym), (...). Uważam (...), że w mowie Komarowszczyzny (...) nie występuje, jak bowiem pokazały badania, pierwszeństwo na tym terytorium ma gwara białoruska. Jest ona zróżnicowana w zależności od pokolenia i preferencji kulturowych rozmówcy, może zawierać mniej lub więcej rusycyzmów, jednak zawsze pozostaje gwarą [wyróżnienie moje – JKD]” (s. 74–75, przypis 13). Podobnie, jak w innym fragmencie monografii: „Prowadząc badania terenowe, spotykałam się z najstarszymi mieszkańcami, którzy swobodnie rozmawiali w języku polskim. W zależności od umiejętności językowych rozmówcy był to język polski w mniejszym lub większym stopniu interferowany przez język białoruski (rzadko rosyjski), jednak pozostawał językiem polskim wraz z jego wszelkimi cechami znanymi polszczyźnie kresowej [wyróżnienie moje – JKD]” (s. 89). Jeżeli w odniesieniu do sąsiedniej Brasławszczyzny Elżbieta Smułkowa pisze o integracji kontaktujących języków słowiańskich i gwary litewskiej w odniesieniu głównie pokolenia najstarszego (por. cytata na s. 96), to Anna Żebrowska rozszerza to stwierdzenie zarówno na pokolenie średnie i młodsze, jak i na kontakty białoruskiego i rosyjskiego oraz polskiego, białoruskiego i rosyjskiego: „Konwergencja dotyczy wszystkich poziomów językowych (fonetycznego, morfologicznego, leksykalnego), (...). Jest obserwowana w każdym pokoleniu

mieszkającym na tym terytorium, a jej siła i zróżnicowanie zależą od wielu czynników pozajęzykowych” (s. 97). Warto dodać, że mieszany charakter gwar środkowobiałoruskich, a w pasie tych gwar leży teren badań, jest uwarunkowany historycznie. Autor *Dialektologii białoruskiej* Mirosław Jankowiak (we współautorstwie z Niną Barszczewską) zaznacza: „Genetycznie nie stanowiły one dialektu, powstały nieco później jako efekt nakładania się dwóch mas dialektalnych. Z tego też powodu, w zależności od przyjmowanej metodologii, raz nazywane są przejściowymi, innym razem mieszanymi. Występują w nich cechy obydwu sąsiadujących dialektów) (Warszawa, 2012, s. 136).

Być może konwergencja (integracja) języków/gwar znajdujących się w kontakcie dotyczy konkretnego pokolenia lub konkretnej grupy osób, np. pracujących w mieście i przyjeżdżających na weekendy do rodzinnej wsi, młodzieży studenckiej itd. Nie jestem jednak przekonana, że w takim samym stopniu zbliżenie językowe dotyczy pokolenia najstarszego, średniego i młodszego. Zwraca na to uwagę cytowana przez Autorkę E. Smułkowa: „Istotne z językoznawczego punktu widzenia jest stwierdzenie, czy i na ile (w różnych płaszczyznach językowych) owo „mieszane mówienie” zachowuje jeszcze charakter systemowy polski albo białoruski w przekroju pokoleniowym” (E. Smułkowa, *Badanie pograniczy językowych – uwagi metodologiczne*, [w:] *Gwary dziś 2: Regionalne słowniki i atlasy gwarowe*, red. J. Sierociuk, Poznań 2003, s. 53). Należy uwzględniać również czas powstania poszczególnych publikacji, ponieważ pokolenia, którego mówienie nagrywaliśmy 25 lat temu i określaliśmy jako średnie, dziś jest już pokoleniem najstarszym. Zwłaszcza w przypadku wsi dawniej litewskojęzycznych, gdzie każda kolejna generacja z uwagi na czynniki ekstralingwistyczne zdradza nieco inne stan mowy. Zresztą Autorka sama pisze o mowie pokolenia starszego, „którą charakteryzują dość silne wpływy języka polskiego” oraz o „gwarze współczesnej [białoruskiej – JKD] o ukierunkowaniu białorusko-rosyjskim” (s. 15).

Mimo kilku uwag polemicznych przedłożone do recenzji osiągnięcie naukowe jest opracowaniem przygotowanym w oparciu o solidną bazę materiałową. Więcej tego, zrealizowane z satysfakcjonującym przygotowaniem merytorycznym i warsztatowym, z wielką pieczołowitością, dużym zaangażowaniem Autorki (także emocjonalnym, co nie zaważyło na naukowości monografii). Opis zmian językowych jest bardzo trudnym wyzwaniem. W takiej sytuacji nie trudno jest popełnić niedopatrzenie. Autorka znakomicie sprostała wytyczonym celom, a nakreślone wątpliwości i plany mogą zostać podjęte w innych opracowaniach lub przez innych badaczy. Można tylko oczekiwać, że tak licznie zgromadzony materiał zostanie opublikowany oraz poddany bardziej szczegółowemu opisowi (lub przynajmniej umieszczony w wolnym dostępie on-line).

2.2. Ocena pozostałego opublikowanego dorobku naukowego Habilitantki

Dorobek naukowy dr A. Żebrowskiej oceniam jako ograniczony do dwóch głównych tematów:

- interkulturowości w dydaktyce języka rosyjskiego jako obcego,
- szeroko rozumianych badań polsko-białorusko-litewskiego pogranicza językowo-kulturowego,

z drugiej zaś jako poszukiwanie coraz to nowych elementów należących do tych treści, nowych perspektyw ich opisu, co w moim przekonaniu jest bardzo wartościowe. Do publikacji socjolingwistycznych, dialektologicznych dołączyły opracowania z zakresu pamięci zbiorowej, zachowania dziedzictwa kulturowego, onomastyki.

Po obronie doktoratu Habilitantka kontynuowała jeszcze jakiś czas swoje zainteresowania z zakresu funkcji aspektów międzykulturowych w dydaktyce języków obcych (na przykładzie nauczania języka rosyjskiego osób polskojęzycznych). Znajomość kultury innego narodu pozwala inaczej spojrzeć także na własny język, na własną kulturę. Jak słusznie stwierdza dr Żebrowska, elementy interkulturowe przybliżają „nie tylko realia, w których żyje inny naród, lecz jakby na nowo „odkrywają” kulturę rodzimą, pozwalając ją głębiej zrozumieć. Zwiększa to zaciekawienie tym, co jest nam nieznanne, „obce”, (...)”. Problematyka glottodydaktyczna była podejmowana w kilku artykułach oraz w monografii podoktorskiej.

Za bardzo wartościowy uważam fakt, że w dorobku Habilitantki w okresie podoktorskim znalazły się publikacje w różnych językach słowiańskich: po rosyjsku wydała książkę podoktorską, 4 artykuły o tematyce glottodydaktycznej (dwa ostatnie we współautorstwie z A. Markunasem) oraz 3 artykuły w oparciu o badania terenowe w rej. miadziolskim obw. mińskiego. Książkę habilitacyjną oraz 7 artykułów opublikowała po polsku. W języku białoruskim ukazały się 4 publikacje. To samo dotyczy języka wystąpień z referatem na konferencjach naukowych, Habilitantka głosi referaty po rosyjsku, polsku i białorusku. Jest badaczem rozpoznawalnym w środowisku slawistycznym, uczestniczyła w międzynarodowych konferencjach naukowych (18 po doktoracie) i publikowała prace naukowe nie tylko w Polsce (Poznań, Olsztyn, Warszawa, Lublin, Białystok, Gorzów Wielkopolski), ale także na Białorusi (Mińsk), Litwie (Kowno), w Kirgistanie (Biszkiek), Norwegii (Bergen). Poza tym dr A. Żebrowska tłumaczy teksty naukowe, dokonała przekładu z języka polskiego na białoruski dwóch artykułów z zakresu socjolingwistyki autorstwa E. Golachowskiej.

3. Aktywność naukowo-badawcza Habilitantki

Niewątpliwą zasługą Habilitantki jest chęć podnoszenia własnych kwalifikacji naukowych i dydaktycznych. Świadczą o tym liczne szkolenia, warsztaty, konferencje metodyczne. Dr Anna Żebrowska pragnie uczyć się od doświadczonych językoznawców. Odbyla staż w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego (2010–2011, opiekun naukowy prof. dr hab. Elżbieta Smułkowa). Zajęła się wówczas sposobami przekształcania tekstów gwarowych na wersję cyfrową w celu w archiwizacji pozyskanych w terenie nagrań oraz optymalizacji opracowania materiału gwarowego. Uczestniczyła w seminarium doktoranckim w Wyższej Szkole Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim (obecnie Akademia im. Jakuba z Paradyża), prowadzonym przez prof. dr hab. Annę Zielińską. Wpływu tych dwóch doświadczonych eksploratorek pograniczy językowo-kulturowych nie można nie dostrzec w dorobku naukowym Habilitantki.

Ciągle pracuje nad swoim warsztatem badawczym. Od dłuższego czasu zajmuje się rozpisywaniem fonetycznym tekstów gwarowych w ramach projektów badawczych (m.in. *Mowa pogranicza. Studium o językach i tożsamościach w regionie lubuskim*, kier. prof. dr hab. Anna Zielińska; *Mowa polska na Bukowinie Karpackiej. Dokumentacja zanikającego dziedzictwa narodowego*, kier. dr hab. Helena Krasowska, prof. IS PAN; *The People Write: Polish Everyman Autobiography from the Great Depression to the Holocaust*, kier. dr Katherine Lebov; *Jak mówić do Pana Boga? Wielojęzyczność katolików na Białorusi na przełomie XX i XXI wieku*, kier. dr hab. Ewa Golachowska, prof. IS PAN). Dwa kolejne projekty, w których Habilitantka ma uczestniczyć jako wykonawca, są złożone do rozpatrzenia.

Umiejętności, które zdobyła podczas uczestnictwa w projektach, stażu, seminariach oraz podczas konsultacji, przekłada na własne badania terenowe które prowadzi na Białorusi od 2010 r. oraz w regionie lubuskim (w 2014 r. wraz z mgr Gabrielą Augustyniak-Żmudą). Była recenzentka artykułu złożonego do druku w redakcji kwartalnika „Litteraria Copernicana” (2019).

Kariera badawcza Habilitantki rozwija się konsekwentnie, uwidaczniając ciągły rozwój naukowy. W okresie podoktorskim w 2011 r. za osiągnięcia w pracy naukowej dr Anna Żebrowska została uhonorowana nagrodą Rektora UAM.

4. Aktywność dydaktyczna

Habilitantka wyróżnia się aktywnością dydaktyczną. Prowadziła zarówno zajęcia praktyczne, np. *Lektorat języka białoruskiego*, *Praktyczna nauka języka rosyjskiego*, jak i wykłady i ćwiczenia z *Dydaktyki języka rosyjskiego*, wykłady z *Realów Rosji*, *Komunikacji międzykulturowej*, *Elementów komunikacji interkulturowej* oraz kursy specjalistyczne. Dr Anna Żebrowska wypromowała 8 magistrów (z zakresu języka rosyjskiego jako obcego), była recenzentką 14 prac licencjackich (z zakresu literatury ukraińskiej).

Podjęła różne inne funkcje w zakresie dydaktyki, np. opiekuna praktyk pedagogicznych, opiekuna roku, opiekuna sekcji białorutenistycznej Studenckiego Koła Naukowego Instytutu Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej na macierzystej uczelni.

Dr Anna Żebrowska bierze czynny udział we współpracy UAM ze szkołami regionu, np. prowadząc warsztaty językowe i wykłady dla uczniów. Uczestniczy w warsztatach metodycznych dla nauczycieli języka rosyjskiego, zarówno w celu podniesienia własnych kwalifikacji zawodowych, jak i dzieląc się swoim doświadczeniem z innymi nauczycielami i lektorami.

O bardzo dobrym przygotowaniu merytorycznym Habilitantki świadczy opieka naukowa w charakterze promotora pomocniczego nad doktorantką mgr Gabrielą Augustyniak-Żmudą w latach 2014–2019, promotorem głównym była prof. dr hab. Anna Zielińska. W październiku 2019 r. odbyła się obrona pracy doktorskiej nt. *Biografie językowe przesiedleńców ze wschodnich województw II Rzeczypospolitej mieszkających w regionie lubuskim*.

5. Działalność popularyzatorska

Należy podkreślić zaangażowanie Habilitantki w zorganizowanie i prowadzenie cyklicznych warsztatów dla nauczycieli rusycystów, które się odbywają w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Warsztaty promują m.in. nowe metody nauczania języka rosyjskiego jako obcego. Dr Żebrowska niejednokrotnie brała w nich udział jako prelegent oraz moderator.

Warsztaty językowe dla uczniów, udział w Nocy Naukowców oraz lekcje pokazowe i wykłady dla dzieci – to są kolejne przedsięwzięcia Habilitantki, która nie stroni od wyzwań popularyzatorskich w środowisku szkolnym (szkołach podstawowych i ponadpodstawowych).

Wcześniejsze zainteresowania literaturoznawcze zaowocowały współpracą z poznańskim oddziałem Związku Literatów Polskich, w ramach której udało się czynnie uczestniczyć oraz wspomóc organizacyjnie szereg spotkań oraz konferencji z zakresu literatury.

6. Aktywność organizacyjna

Dr Anna Żebrowska niejednokrotnie uczestniczyła w pracach komisji wydziałowych i instytutowych. Jako pełnomocnik Dziekana Wydziału Neofilologii zajmowała się organizacją pomocy materialnej dla studentów niestacjonarnych (2010–2012), kierowała Komisją Ekonomiczną Wydziału Neofilologii UAM (w roku 2012). Od kwietnia 2019 r. jest członkiem Komisji ds. Uznawalności Efektów Kształcenia w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej. Habilitantka zaangażowała się także w działalność Fundacji Sławistycznej w Warszawie, od 2017 r. jest członkiem Rady Fundacji.

Współpracuje z placówkami badawczymi i kulturalnymi w kraju i za granicą. Brała udział w organizacji Wieczoru Poezji Białoruskiej (2015), promocji antologii polsko-białoruskiej, konferencji Poetyckiej (2017), zorganizowała wykład gościnny nt. *Etapy rozwoju literackiego języka białoruskiego* prof. Władimira Kulikowicha (2019). Dr Żebrowska z pasją angażuje się w przygotowanie i prowadzenie imprez kulturalnych, zainicjowanych i organizowanych w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej UAM, np. Poznańskie Dni Kultury Wschodniosłowiańskiej „MiMoKi”. Jest osobą obdarzoną talentem muzycznym, co potrafi umiejętnie wykorzystać na scenie.

7. Podsumowanie

Podsumowując recenzję, stwierdzam, że dr Anna Żebrowska pod względem aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej należy dziś do grona młodych uczonych wyróżniających się w polskim środowisku językoznawczym. Jest badaczką o szerokich kompetencjach (zna doskonale język polski, choć nie jest rodzimym użytkownikiem polszczyzny, oraz ięgle się posługuje wszystkimi językami wschodniosłowiańskimi), posiada spory i wielotematyczny dorobek naukowy, jest otwarta na nową problematykę. W okresie podoktorskim poczyniła ważne kroki w pracy badawczej, wzbogacając swój dorobek o 20 kolejnych publikacji naukowych, w tym o 2 książki autorskie. Z pasją nagrywa w terenie materiały, dostarczając tym samym cennych źródeł wiedzy uczonym reprezentującym różne dyscypliny naukowe – socjolingwistykę, dialektologię, onomastykę. Nie mniej ważne, ma znaczące osiągnięcia w pracy dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej.

W związku z powyższym uważam, iż całokształt osiągnięć naukowo-badawczych, dydaktycznych i organizacyjnych dr Anny Żebrowskiej, ze szczególnym uwzględnieniem wskazanego przez Habilitantkę osiągnięcia naukowego pt. *Komarowszczyzna. Język pogranicza białorusko-polsko-litewskiego* (Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2019) oraz działalność naukowa i organizacyjna w pełni uzasadniają wniosek o nadanie Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

Jadwiga Kołowska-Pada 10